

2. Bodonyi Edit (2012b): Jelenkori modern alternatív iskolák. In: Németh András (szerk.): A Neveléstudományi Doktori Iskola programjai. Tudományos arculat, kutatási eredmények. ELTE Eötvös Kiadó, Budapest.
3. Nádasi Mária (1995): Úton a többszólamúság felé. In: Kereszty Zsuzsa, T. Hajabács Ilona /szerk./: Több út. Alternatívitás az iskolázás első éveiben. IFA-MKM-BTF, Budapest.
4. Prucha, J. (2004): Alternativní školy a inovace ve vzdělávání. Portál, Praha.
5. Winkler Márta (1993): Kinek kaloda, kinek fészek. (1. kiadás) Hunga-Print Kiadó és Nyomda, Budapest.
6. Winkler Márta (2001): Kinek kaloda, kinek fészek. (2. kiadás) SHL Hungary Kft., Budapest.
7. Winkler Márta (2003): Kinek kaloda, kinek fészek. (3. kiadás) Edge 2000 Kft., Budapest.
8. Winkler Márta (2012): Örömmel az iskolában. Educatio Társadalmi Szolgáltató Nonprofit Kft. Budapest. Video/DVD melléklet: Winkler Márta iskolája; CD melléklet: Örömmel az iskolában. Példatár.
9. Winkler Márta (2016): Örömmel nevelni. Savaria University Press, Szombathely.

В статті на основі обобщених результатів дослідження розглядається суть і особливості альтернативної школи венгерського педагога – Вінклер Марти. Відзначається можливість використання передових ідей і позитивних досягнень в практиці системи освіти Венгрії.

Ключевые слова: реформаторська педагогіка, сучасні альтернативні школи, педоцентризм, інновації, розвиток вміння радості, послідовність, навчання на основі досвіду, пошук «сокровищ», красочний дитячий світ.

We present Winkler Márta, the first Hungarian experimenting teacher's alternative school and alternative pedagogy on the basis of her latest book and selected point of view from specialized literature. The notions of alternative school and alternative pedagogy are interpreted in different ways in specialized literature, mostly they are defined as deviating from the traditional, standard, and majority schools. There is terminological obscurity in this field. The notion of «alternative school» can be interpreted in different ways depending on the field it is used in. In our research we focus on the pedagogical point of view instead of the educational / school policy and economic ones. Winkler Márta's school and pedagogy is difficult to determine in this respect. It is altruistic, because each class (a separate point of view during entrance) has children other schools do not tolerate or can do nothing with them. We can meet different kinds of children: autistic, hyperactive, anxious, living in difficult conditions, having attention-keeping issues, chronic diseases or special needs. However, it is not only their school. By teaching them together with others she achieved outstanding results. We can read about many problematic children in books, we can get to know what they became when they were adult. We can get acquainted with successful people's life experience. The school is art-oriented, for it develops children's various skills, includes art into its instruction methods and pedagogy. Children live there in a very colourful world. They sing, play the pipe, listen to music, dance, dramatize, paint, make decorations, fancy dresses, illustrate fairy-tales, maintain national traditions, folk-tales, and folk-songs. They go to the theatre, perform for kindergarten kids and for adults. They produce fantastic objects during their handicraft classes and in camps. Creativity is well developed at school. Elite. Yes, «the social elite», first of all representatives of the profession gladly bring their more delicate, anxious, late-bloomer children to Winkler Márta's school with its protective community. They judge well. Alternative schools present a new chance for those children who lack motivation, are talented, self-confident, did not want to be taught, but wanted to study, or ..., etc. That is why it is important to keep the school unchanged, the possibility to reform it by cooperating with children, parents and teachers who consider this school their own.

Key words: reformed pedagogy and modern alternative schools, child-oriented approach, innovation, to teach gladness, gradation, experience-based study, looking for treasures, children's world.

УДК 002.2:93

Lalak Natalia Volodymyrivna,
candidate of pedagogical sciences,
Movchan Kateryna Mykolaivna,
principal of Muckachevo state university library.

PRINTED AND ELECTRONIC BOOKS: HISTORICAL ASPECT

A brief historic survey of the printed and electronic book creation has been carried out in the article, a disputable question according to the role of a traditional book and electronic resources in the information epoch has been raised, separate aspects of printed and electronic information resources coexisting and cooperation have been disclosed.

Key words: reading culture, a printed book, information technology, an electronic book, Ukrainian book popularization.

Setting of the problem. Reading - is, above all, the process of thinking. In the words of Denis Diderot: «People no longer think, when cease to read» [4, p. 33]. Unfortunately, young people read little. This is a global problem of society. A society which does not read books lose reading skills - a slow, calm mental work and reflection. The current situation is characterized as a systemic crisis of reading culture. We are dealing with a generation that grew up on the visual culture: TV, PC and mobile phones. Flat text of the book is seen as two-dimensional design, from which the information about the surrounding world should be decoded - three-dimensional space. Television is perceived easier than intellectual difficulty of reading. But television never replaces reading.

At a time when information technology has created significant competition to printed publications, the problem of interaction between traditional books and information resources and communication technologies has appeared, an acute problem of popularization of Ukrainian books has arisen too.

Purpose of the article. To create a brief historical

overview of printed and electronic books, to pay attention to the interaction between printed and electronic information sources in the context of today.

Research results. Logic of our study demands to find out the essence of the concept of «book». In the dictionary we find that this definition is interpreted as «stitched in one frame piece of paper with some records», «publication of a stitched sheets of printed material, a set of written, printed, illustrative or blank sheets, made of paper, parchment or other material, usually fastened with one hand» [4, p. 33]. The book - one of the greatest wonders created by man. Ever since people learned to write all their experience and knowledge are recorded in the pages of books. Books reveal the world, make it possible to dive into the past and look to the future.

We have performed a retrospective analysis of the history of books

Book-tiles. These books were found in ancient assyriyski city of Nineveh. The writer drew his signs on the soft clay tile in a

triangular pointed stick- then a potter lighted the tile. Tiles had numbers as pages and each tile was given a name.

The book-ribbons. Why did Egyptians books look like ribbons? Because the rush when was bent, could be broken, and the ribbon could be folded into a tube. They were a hundred steps to the tape length. The lines were written not along the strips, but in many columns. This book could not be hidden in a pocket. They were worn in boxes.

Book of wax. Wax booklets were invented in the times of the ancient Romans. They were as follows: multiple-plate information, neatly carved inside and stitched by cords through the holes that had been done in two corners of the timber. Square notch of each timber was filled with wax. They wrote in steel stick called styl. Each student had such a timber attached to their waist.

Book of leather. In books of wax and papyrus, parchment was the opponent. It could be cut, bent, bound of the book. Single sheets were sewn and had a look of a book. They were very heavy. They were chained by iron chains to the stakes, so no one could steal them.

Birch bark book. Birch bark books emerged in Russia in the eleventh century. For their production birch bark was used, it was boiled, the inner layer of bark was scraped, and then it was cut around the edges, giving the correct form. After such processing, elm become elastic and soft. Before the invention of the first layer printed books were copied manually, this affected their cost and speed of manufacture.

Since the emergence of Sumerian clay plates mankind improved printing technology, trying to fit as much information as possible and smaller volume. With the advent of high technology a notion of «an e-book» has been represented, respectively, in electronic format. At this stage of life we enjoy books in this format. Indeed, these books are very convenient: a small device the size of an ordinary book connected to the Internet - and you can read anything in any place in the world and at any time. Although the first examples of electronic books have ceased to be something fantastic, talking about their mass distribution is too early. However, it should be determined that the following inventions are the future of mankind.

The idea of creating electronic books has been in the air for a long time. In fact, the history of the invention of the book in this format dates back to 1945. This time futurist Vanara Bush first spoke of personal devices that would make it possible to store, process and transmit information, records, reports and more.

The next step in the invention of electronic aids was the creation in 1968 by Ted Nelson a hypertext, the cornerstone WorldWideWeb hypertext and the main storage format texts as the Internet and all modern electronic books. Also in 1968 a student Alan Kay developed a draft DynaBook - portable, interactive computer that served as the book [2, p. 27].

Electronic books are not only produced for the World Wide Web. More and more common, they become free to be sold to readers. Interestingly, the world famous US company Amazon, which sells such books, cites evidence that in recent years the number of sold copies of e-books has exceeded the number of publications [1].

At a time when information technology has created significant competition to printed publications, the problem of interaction between the traditional book and means of information and communication technologies has appeared. A question of using some form of implementation of information dissemination in the

education effects educational, scientific and research processes, the status of information resource - publication or electronic version. The writings of scholars engaged in the study of the problem, find some pessimistic views on the paper edition. In particular, the price of the book is formed to a greater extent due to the prices for the materials, cost per print, share and transport rental for the premises. Also, paper edition has problems with portability, size and weight of these publications do not allow them to be constant companions. There is also the problem of availability, desired book is not always possible to find in the nearest bookstore, as there are limited edition and limited area for distribution. And in many cases, the format of the book does not match the information you want to convey.

In this case, electronic publications have substantially greater benefits. Electronic publication is not made of a certain material and information is available in pure form and therefore pricing is based on intellectual property and capabilities of the buyer. Of course, some infusion of funds needed, mainly in hardware, but in modern society is the presence of a computer for urban residents de facto standard, without which many of today's public facilities will not be available, and the assured development of software with free license enables without cost-effective use of software necessary to create electronic editions. You can identify many other benefits on the use of e-books, but for computer fans like a bolt from the blue voiced words of Bill Gates: «If I have to read three or four pages of text, I read and print them on paper» [2, p. 119]. It is worth noting the following: a speed which would not stepped scientific and technical progress, virtual libraries, e-books had not completely destroyed the traditional reasons of practical, psychological and finally spiritual properties. Today virtually ceased the debate on the future of the book. Peacefully coexist paper and electronic books.

With the fate of the book - written culture product - is closely related to the fate of national culture. Today, people involved in the national culture through books, and its cultural level as before, are measured by the number of books read. This criterion is certainly not the only, but decisive.

Popularization of Ukrainian books certainly contribute to large-scale events, such as book fairs, which are held regularly in our country. Mainly: in Lviv - «The Forum of Editors», in Kyiv - «The World of Books», «The Garden of Books», in Odesa - «The Wave of the Black Sea», in Uzhhorod - «Books' Mykolaj», regional festivals of the press and books. A wider range of citizens should be informed about these events by means of mass media. In public libraries, there is a system of Ukrainian books popularization completed together with the editors. These are book exhibitions, presentations, meetings with the editors, writers. To such publications we refer the catalogue «The Book of Transcarpathia» that informs about the production of the local publishing («Transcarpathian OUNB, published since 2003).

Conclusions and further research perspectives. Thus, much can be said about the interaction of printed and electronic books, but it is unavoidable. The further coexisting and interaction of printed and electronic information resources is applied according to the rules dialectics, as usual in the development of mankind cooperate traditional and innovative forms, means, approaches and etc. The perspectives of the further research can be based on the disclosing of separate aspects of usage by higher educational establishments of information resources by means of traditional and electronic devices.

The list of the literature used

1. M. Senchenko The bookish case of Ukraine: retrospective and perspective // *Visn. Bookish chamber.* - 2006. - №9. P. 3-12.
2. Ya.Ye. Soshynska Printed and electronic resources: the level of the users preference / Ya.Ye. Soshynska // *Scientific works of the State scientific and pedagogic library of Ukraine named after V.O. Suhomlynskyj. Edition 2. Ukrainian information resource on questions of psychological and pedagogical science and education: modern state and the ways of development.* - K., 2010. - P. 118-121.
3. Ya. Shrajberg Libraries in the conditions of legal and technological evolution of public development processes / Yakiv Shrajberg // *High school.* - 2008. - № 10. - P. 33-47.
4. T.O. Yaroshenko Library, librarians and the users of library in the epoch Veb.2: challenges of the time / Tetjana Yaroshenko //

Librarian planet. – 2011. – № 1. – P. 17-21.

В статті проведено короткий історический екскурс створення друкованої та електронної книги, поднят дискуссионний вопрос о роли традиционной книги и электронных ресурсов в эпоху информатизации, раскрыты отдельные аспекты сосуществования и взаимодействия печатных и электронных источников информации.

Ключевые слова: читательская культура, печатная книга, информационные технологии, электронная книга, популяризация украинской книги.

У статті проведено короткий історичний екскурс створення друкованої та електронної книги, піднято дискусійне питання щодо ролі традиційної книги та електронних ресурсів в епоху інформатизації, розкрито окремі аспекти співіснування та взаємодії друкованих і електронних джерел інформації. Зазначено, що сучасна ситуація характеризується як системна криза читацької культури, тому постає гостра проблема популяризації української книги. Авторами зацікавлено увагу на ефективності проведення різних масштабних заходів в Україні. Зокрема, це: книжкові ярмарки, регіональні фестивалі преси та книги, книжкові виставки, презентації, зустрічі з видавцями, авторами, творцями книжок.

Ключові слова: читацька культура, друкована книга, інформаційні технології, електронна книга, популяризація української книги.

UDC 786.2.08:087.5

Csoóri Zsófia (Chovriy Sofiya),
egyetemi tanár,
Munkácsi Állami Egyetem (Ukrajna)

PJOTR CSAJKOVSKIJ GYERMEKALBUM – A LÍRAI ZONGORACIKLUS LÉTREJÖTTÉNEK ÁTTEKINTÉSE

A cikkben a kutatás tárgyát képezi P. Csajkovszkij Gyermekalbum lírai zongoraciklus létrejöttének áttekintése.

A gyermekkor témájának felbukkanása P. Csajkovszkij munkásságában mindig egzisztenciális kérdés megoldásaként jelentkezett. Mind a Gyermekalbum, mind a legtragikusabb hangvételű Hatodik szimfónia, legkedvesebb unokaöccsének, Vologya Davidovnak ajánlott. A ciklusban nyilvánvaló az esztétikai oktatás eszméje, a zeneszerző törekvése, hogy elindítsa az ifjút azon az úton, amely a zene megértéséhez és szeretetéhez vezet. Mind R. Schumann Ifjúsági albuma, mind P. Csajkovszkij Gyermekalbum című alkotása zenei ábécé, mely ismerteti az európai romantika nyelvzetét, ugyanakkor az orosz kultúra jellegzetességét.

Kulcsszavak: Gyermekalbum, P. Csajkovszkij, zongoraciklus.

Bevezetés. Pjotr Iljics Csajkovszkij (1840-1893) – világszerte a legnépszerűbb orosz zeneszerző. A szubjektív líra mestere, aki az életet nem a történelem, társadalom és morál, hanem a lélek legbensőbb érzelmein és konfliktusain keresztül szemlélte. Az európai zene nagy hagyományait teljes természetességgel fogadta el, használta fel és elegyítette a szláv-oszros dallamossággal; klasszicizáló hajlama révén az egyik első neoklasszicista zeneszerző.

Csajkovszkij munkássága népszerű, közismert, óriási hatással bír az orosz és más népek zenéjének fejlődésére.

A tanulmány célkitűzései. A kutatás tárgyát képezi P. Csajkovszkij Gyermekalbum lírai zongoraciklus létrejöttének áttekintése.

Eredmények. Pjotr Csajkovszkij szerette a festői szépségű Ukrainát, annak fehér sárkunyhoit, életvidám népét, harsány dalait.

A zeneszerző gyakran látogatta szeretett hűgát Alekszandra Iljinicsnát¹, aki férjével és gyermekeivel az ukrainai Kamenka² nevű birtokán lakott. Alkotó ereje teljében érezte magát és óriási munkakedvvel rendelkezett a tölgyfaliget és a sziklás folyópart ölelésében. Kamenkában írta a *Második szimfóniát* (1872, új kiadás 1880), melynek dallamvilágát átítják az ukrán népdalok. Kamenkában kezdte el írni a *Gyermekalbum*³ zongoradarabjait.

1878 tavaszán Csajkovszkij visszatért külföldi utazásaiból Oroszországba. Nyáron szívesen pihent szerettei körében, falun.

«Az itteni élet gyönyörűsége – írta a zeneszerző –, a Kamenka faluban élő Davidov család mély erkölcsösségében nyilvánul meg. A családfő, az idős hölgy Alekszandra Ivanovna⁴, az egyetlen életben maradt dekabrista feleség, aki követte férjét Szibériába... Én erősen kötődöm ehhez a tiszteletreméltó személyhez... Minden nap egyszerű emberek közelében lenni roppant kellemes...»⁵

Kamenkában minden készen állt a zeneszerző fogadására. «Én egy nagyon takaros kis házban fogok lakni, ahonnan kilátás nyílik a falura és a távolban kanyargó folyóra – írta levelében Pjotr Csajkovszkij. – A kertben illatos lednek és rezeda nő, ami két hónap múlva virítani fog és illatával eláraszt mindent. A házam kényelmes, komfortos. Még hangszer is szerezték, és elhelyezték a hálószoba mellett. Itt egyszerű lesz zenével foglalkozni...»⁶

Kamenkában valóban jó volt dolgozni és pihenni. Pjotr Iljics minden szabadidejét a fiatalok és gyermekek – unokaöccsök és unokahúgok – társaságában töltötte. Nagyon szerette a gyermekeket.

«Virágok, zene és gyermekek – mondogatta gyakran a zeneszerző –, ezek az élet díszei.»

Pjotr Iljics szerette hallgatni, hogyan foglalkoznak a gyermekek (Heten voltak. – *Szerző.*) a zenével. Különösen komolyan viszonyult a zenei gyakorlatokhoz a hétéves Vologya Davidov⁷ vagy egyszerűen Bob – Csajkovszkij kedvence. A zeneszerző őt «az emberi nem elragadó példányának» nevezte. «Bobik elragadó alakjához, amikor játszik, a kottát nézi és számol, teljes szimfóniát lehet írni»⁸ – írta Csajkovszkij. A kis Bobot hallgatva Pjotr Iljics nem egyszer arra gondolt, hogy a gyermekek számára nincs is olyan sok alkotás...

1878. április 30-án levelében barátnőjének, Nagyzezsda von Mecknek ezt írta: «Holnap hozzákezek egy miniatűr zenedarabgyűjteményhez gyermekek számára. Már régen foglalkoztat az a kérdés, hogy a lehetőségekhez képest gazdagítani kellene a gyermek zeneirodalmát, ami nem is oly gazdag. Sok kis zenedarabot szeretnék írni, mely könnyed és vonzó a gyermekek számára, mint Schumann-nál.»⁹

1878. május 4-re a *Gyermekalbum* 24 darabjának zongoravázlata elkészült, s ugyanebben az évben ki is nyomtatták. Csajkovszkij levelében megígérte Bob apjának, Lev Vasziljevics Davidovnak¹⁰, hogy mihamarabb elküldi Kamenkába a kottát, és ezeket a gondolatokat mellékelte: «Mondd meg Bobiknak, hogy a kották képekkel vannak nyomtatva, s hogy ezt a zenét Petya bácsi szerezte, s hogy rá van írva: *Vologya Davidovnak ajánlva*. Ő még butácska, biztosan nem érti, mit jelent az "ajánlás" szó!»¹¹

A *Gyermekalbum* – a gyermekjátékok, táncok, különböző érzelmek tarka világa. A szerző felnőtt szemmel vizsgálja a gyermeki lelket, emlékezik arra, ami saját gyermekkorában érdekes és fontos volt. Csakhogy nem a képek, hanem a zene foglalja el az «albumban» a legfontosabb helyet. A zene kifejez, illusztrál, közvetít.

A zongoradarabok alapján könnyű elképzelni, milyen körülmények között éltek az akkori gyermekek, hogyan töltötték idejüket, milyen élmények maradtak meg emlékezetükben.

Az *Album* első oldala – *Reggeli ima*; ennek a zongoradarabnak komoly, világos a hangulata, nyugodt, elgondolkodtató jellegű.

Egy olyan gyermek jelenik meg képzeletünkben, aki már reggel elhatározza, hogy egész nap szófogadó lesz. Kicsi szíve tele van szeretettel a környezetében lévők iránt, ajkai csendben mondják az imát. A zene nyugodtan, egyenletesen hangzik, a végét egy helyeslő,